

Вінні-Пух і... що?

- Бачиш, Пуше, — мовив я, — більшість людей і гадки не мають, що воно таке — даосизм...
- Серйозно? — запитав Вінні-Пух, кліпаючи очнятами.
- Цей розділ знадобиться нам саме для того, щоб трошки пояснити, як усе й до чого.
- Ага, зрозумів, — мовив Пух.
- А найпростіший спосіб цього досягти — це не-надовго завітати до Китаю.
- Що? — здивовано округлив очі Вінні-Пух. — Просто зараз?
- Звісно. Усе, що потрібно, — це відкинутися на спинки стільців, розслабитися — і ми там!
- Зрозуміло, — мовив Вінні-Пух.

Уявімо, що ми вирішили прогулятися вузенькою вуличкою великого китайського міста і знайшли крихітну крамничку, де продаються сувої з класичними картинами. Ми заходимо всередину і просимо

показати щось алгоритичне — можливо, навіть гумористичне, однак сповнене Вічного Сенсу. Продавець на це всміхається. «У мене є дещо, — каже він, — копія «Тих, що куштують оцет». Він веде нас до великого столу й розгортає перед нами сувій, щоб ми могли його спокійно розглянути. «Перепрошую, я маю владнати деякі справи», — каже продавець і йде до службового приміщення, залишаючи нас наодинці з картиною.

Хоч ми й розуміємо, що картину написали зовсім недавно, та водночас усвідомлюємо, що оригінал побачив світ дуже давно — навіть складно сказати, коли саме. Але сьогодні сюжет цієї картини знайомий багатьом.

Ми бачимо трьох чоловіків, які стоять довкола діжки з оцтом. Кожен із них занурив пальця в оцет і спробував рідину на смак. Вираз на обличчі ілюструє їхні враження. Оскільки картина алгоритична, ми розуміємо, що це не звичайні дегустатори оцту — натомість це представники «Трьох Вченъ» Китаю, а власне оцет символізує Сутність Життя. Ці троє — Кун Фу-цзи (Конфуцій), Будда та Лао-цзи, автор найпершої книги, присвяченої даосизму. На обличчі першого помічаємо кислий вираз, другий не може приховати, що смак гіркий, а от третій чоловік усміхається.

Для Конфуція життя було досить-таки кислим. Він вірив, що теперішнє аж ніяк не пов'язане з минулим, і що діяльність людини на Землі порушує гармонію, що її вготовано для всіх Небесами, — гармонію Всесвіту. А відтак наголошував на необхідності

вклонятися Предкам, шанувати древні ритуали й церемонії, в яких імператор (Син Небес) діяв як посередник між безмежним небом і земним життям, сповненим усіляких обмежень. Конфуціанство мало надзвичайно складну систему ритуалів, до яких вдавалися з конкретною метою й у визначений час. Усе було чітко: певна кількість придворної музики, кроків, рухів, фраз... Ідеї Конфуція чудово ілюструє прислів'я: «Якщо циновка не лежатиме рівно, Вчитель на неї не сяде». Воно дає уявлення про те, наскільки прискіпливо прихильники конфуціанства ставилися до подібних речей.

Для Будди – другого чоловіка, зображеного на картині, – земне життя було гірким, сповненим прив'язаностей та бажань, що зрештою призводили до страждання. Він бачив світ як сукупність пасток, джерело ілюзій та нескінченного болю для всіх живих істот. Щоб віднайти спокій, буддист вважав за необхідне відкинути «прах світу цього» й досягти Нірвани – буквально цей стан означає «відсутність вітру». Хоча оптимізм китайців досить-таки суттєво впливув на буддизм, коли останній «прибув» із Індії, однак ревні буддисти вважали, що шлях до Нірвани зазвичай заступають гіркі вітри щоденного існування.

Лао-цзи вважав, що гармонію, яка природно існувала між небом і землею з самого початку, може віднайти будь-хто і будь-коли, однак дотримання вимог конфуціанства тут не допоможе. У своїй книзі «Дао Де Цзин» («Книга чеснот Дао») він стверджував, що за своєю сутністю земля є відзеркаленням неба – на

них панують одні й ті самі закони, і це *не* закони людей. Ці закони не тільки змушують обертатися інші планети – завдяки їм у лісі співають пташки, а в морі плаває риба. На думку Лао-цзи, що більше людина втручається в природну рівновагу, яка підкоряється універсальним законам, то більше вона віддаляється від такої бажаної гармонії. Що більше силування – то більше проблем. Усе, яким би воно не було – важким чи легким, вологим чи сухим, швидким або ж повільним, – має свою природу, і її не можна порушувати, бо це ні до чого доброго не приведе. Застосування довільних абстрактних правил ззовні спричинить опір, якого не уникнути. Тоді життя направду стає кислим.

Лао-цзи вважав, що життя не розставляє пастки, а радше є джерелом цінних уроків. Ці уроки слід засвоїти, як і закони самого життя, – і тоді все буде гаразд. Замість відвертатися від «праху світу цього» Лао-цзи радив іншим до нього приєднатися. Те, що визначало закономірність всього на землі й на небі, він назвав «Дао» («Шлях»). Основним принципом вчення Лао-цзи було те, що цей «Шлях Всесвіту» неможливо чітко описати словами, і будь-які спроби це зробити будуть образливими як для його безмежної сили, так і для розуму людини. Утім, природу цього явища можна зрозуміти – це до снаги тим, хто щиро цікавиться ним і життям, від якого Дао невіддільне.

Протягом століть класичне вчення Лао-цзи невпинно розвивалося й розділилося на три течії: